

Het lag toen niet in mijn plan, de Illustre school te behandelen, maar ik beloofde, haar later een afzonderlijk opstel te wijden. Dit voornemen voerde ik uit, en 4 en 9 Jan. 1877 bevatte de Nieuwe Rotterdamsche Courant een feuilleton van mijne hand, getiteld « Een Rotterdamsch Athenaeum ».

Niet alleen om aan het verlangen van den Redacteur van dit jaarboekje te voldoen, laat ik het vroeger geschrevene, geheel gewijzigd, veel vermeerderd en, naar ik hoop, verbeterd hier volgen: het is ook in de verwachting, dat anderen, die even veel lust, doch meer tijd voor dergelijke onderzoekingen hebben, nog menigen jaargang van dit Rotterdamsche jaarboekje zullen verrijken met beter en degelijker bijdragen tot de geschiedenis van onze stad, waarin werken altijd leven is geweest. Want het is inderdaad jammer, dat men hier ter stede zoo weinig weet van de groote vragen, die hier vroeger aan de orde van den dag waren, en aangaande de mannen van beteekenis, wier leven vaak hier, evenals elders in de wereld, een onafgebroken strijden en lijden was.

Met verbazing kwam ik tot het inzicht, hoe Rotterdam reeds in het laatst der 17de eeuw, vaak het middelpunt was van het woelige letterkundige en kerkelijke leven niet alleen van Nederland, maar ook van de beschaafde wereld; met bevreemding ontwaarde ik, dat er van mannen, als Pierre Bayle, slechts een flauwe herinnering was overgebleven. Dit moet anders, dit moet beter worden. De geschiedenis van schier elke stad, van schier iedere persoonlijkheid, die haren stempel op het intellectueele en moreele leven van tijdgenoot en nageslacht heeft gedrukt, verdient een nauwkeurig onderzoek. Zorgvuldig bewerkte monographieën behooren het licht te zien; zoolang de wolken, die onze vaderlandsche geschiedenis nog bedekken, niet verdreven zijn, zoolang wij schijnbaar alles weten,